

مقدمه

طاهره دانش

صنم وکیل

خانیم‌لرن مسئله و خانیم‌لرن حقوق‌لاری و نقش‌لرن‌د پیشرو اجتماعدا و جمهوری اسلامی ایران سیاست مرکزیسی ، ان باش انقلابین 1979 هر زمان دا واریده. خانیم‌لار او زمانکه انقلاب ایستدی اولا چوخ گروپ‌لاردان حمایت الیلر که سطنت تاخیلا و اوذلرین خاطریند دیدیلر که اوپسی انقلاب و سیستم سیاسی که دولت اونو باشیندا آلا ، اولارا سیاستدا ، اقتصادا و رشد اجتماعی مسایلردا حمایت ایلا و اونو چوخ حمایت ال . گزه بنو دیکاک که چوخ خانیم‌لار گوخدیلا و بو دولت سیاست پست انقلابیه دیدیلر که اوند شریعت و اسلام قانونلاری ، رهبرین توسطیندان اجرا اولار . نیچدنه تفسیر گورسیدی که خانیم حقوق‌لاری بو فضای عمومین و خصوصی تک کیشیلرن گورسیدیلر ، یعنی گیشیلر هر شی خانیم‌لرن حقوق‌لارسیدی اولار دیلر. بو وضعیت ددا خانیم‌لار بو جمهوریدا به شکل نماد اولدولار . حقیکتن بو انقلاب فرهنگیدا الین 1981 دا جمهوری اسلامی خانیم حقوق‌لاری ، کیشیدن سورا اعلام الیدی که بو شرایط بوگون تاریخدا ، خانیم نقش‌لریندا چوخ تاثیر گورید.

بو دولت سیاست جنسیلری ارکان ایدئولوژی جمهوری اسلامی ایچیندا واریده. بونین یانیندا آزادی خواهی جنسی تبدیل اولامیشد خانیم‌لرن اول مسئلهسی که اونا خاطر حقوق بشر دالینین دوشالر و بو آزادی خواهی جنسی ، دولتا اولار تهدید. سطنت پهلوسیدا ، ، کمپینلرین مدرنیزاسیون خاطر جنسیت مسائلیریندن استفاده الیلر که خانیم ایرانلار ، ایران مدرن پروژسینا جان ویزر.

شاهین آق انقلابین مدرنیزاسیوندا خانیم‌لارا 1961 ایلدا ، رای آتماق حقیسی وردیلرا ، دورد ایلدن سورا اولار 1967 دا قانون ح "مایت خانوادلر" خانیم‌لارا وردیلر که اونون ایچیندا طلاق ، سرپرست اولماق ، و ازدواج حقیسی وردیلر.¹

بو شرایط که خانیم‌لار پیشرفت ایچیندا واریدلر گندا چوخ فرهنگی محدودیت واریدی ، اسلامی مسائلری ، ددسالاری و اقتصاد مسایلری اولاری اذیت الیدی. اوانسورا شاهدا باشارمادا ازون یرینی خانیم سنتیلرین ایچیندا آچا و بو یرینی بیوک ایله. اونون قاباقیندا آیت الله خمینی گیلدی شاه سیاستلرینی چالش توتدی و ددی که شاه بو رویکرد سیاست که خانیم‌لار امتیاز وردی ، اسلامین قاباقیندا دوریدی و بو جور اونون سیاستلرین قاباقیندا دوردی و ددی که بولار غربی سیاستدی و بو شکیلر ایرانین ملتین قاباقیندا اولار.

خمینی بو توانینن که شاهین قاباقیندا دوردا ، او زمانکه تبعیدا گیده او زمان خانیم سنتیلر و تحصیل المیش آدمالار اونان حمایت الیدیلر² الا اوزماندا که بولار ساواشیدلر اسلامی قوانینلاری خانیم‌لار خاطریندا واریدی و برخلاف رژیم سلطنتی دا چوخ تقویت اولوریدی. نهایتدا دولت انقلابلی سیاست های جنسی یا هامان سیاست های حوزه خانیم‌لار و وجود استفاده از خاص مارکلاری و دینی تفسیرلری و بعضی ملاحظات سیاسی و عمللری که اودا هدایت اولردی اونا تاسیس الدی.

1983 الیدا خانیم‌لار مجبور اولدیلا که حجاب اسلامی اون شکل که اجباری اولمیشدی بدنلیرینه توخالار و او زمان تفکیک جنسیتی اولدیلا و اونان سورا چوخ محدودیت اولدی که اون محدودیتلار بو شکل اولمیشدی که خانیم‌لار قضاوتدا اولمازیدی الالار و بو قضاوت ایشلری رد اولمیشدی . و خانیم‌لاری تبعیض قانونلری الیدی که اولارین تبعیضلری حق ازدواج خانیم‌لرین الیندا کسدیلر ، طلاق توتدان یا همان بوشولان ، ارث الان ، و سرپرستی الین گرک قبول الیلر.³

جمهوری اسلامی حصارسیدند جنسیت مسایلری ساده اهداف ایدئولوژیکی خاطرینا استفاده الیلر و بو اهداف ایدئولوژیکی مسایلری مربوط به انقلابا اولار. اسلام و بو حکومت اسلامی که ایکسیدی اجتماع مکانیزیم دیلر بو پیامیا واردیلار. بونا خاطر خانیم‌لار مداعین نمادین بو انقلابا اولالار و بو دولت خانیم‌لارا ، آورادینن و آنا نقش‌لرین وردی که بو نقش‌لر اسلام ارزشلر توخونوبدی و بو شکلید انقلاب یریند گالار. او زمانکه خانیم‌لار ، کیشیلرین یانیندا سیاسی تظاهراتدا و دانشگاهلاردا و ایش یریلردا انقلاب خاطر چالشیردیلا او زمان دولت دیددی که بو خانیم‌لار انقلابی خانیم‌لاردیلار اونا خاطر که جنسیت چوخ یاخین مشروعیت سیاسی و دولت ایدئولوژیکلرا یاخین اولیدی.

جمهوری اسلامی سیاست متدلری جنیست خاطره چوخ تناقض واریدی و خانیم حقوق‌لاری چالش‌ماکالارا فرقی واریدی که ا زمان اونو بازتاب الیدی. بنین بر نمونسی جانوس طرحسیدی که بو سیاستینن خانیمین و کیشلین حقوق برابرسی مانع اولیدی و فرصت خانیم‌لارا محدود الیدی که اونا خاطر چشم انداز تغییر ارا دیشیردی .

37 ایل منان قاباق ایران جامعه سی آز آز تغییر الیدی و اوجور که رهبر ایران ایستیدی اونا شباهتسنی یخاندی. سیاسی قاتیشمالار و مسائل داخلی اجتماعی و خارجی، آنتیانین چوخلاسی، انعطاف پذیرسی خانیم‌لاری یواش یواش انگیزه اولدی. "هدیه جمعی" انقلابدان قاباق ایران جمعیتسی که 71 میلیون آدم واریدی چوخ الیدی و با افزایش جمعیت جوانی نتیجه وردی.⁴ اگر باخاق ایران بوگونا گوریریک که 85 درصد جمعیت ایران، دانش و سواد و اردی و بو نرخ بیلن، کشورهای اسلامی ایچیند چوخ اوستدی و بو جمعیت جوان، قاباق نسلاریندن تحصیلاتلاری چوخ دی. ⁵ بنوخاطر هر سه نفردن بیر نفر اونا چوخ آز انقلاب زمانی یادیسینا گلیر و بو شکلیدی که نامتناسب فرمسی بو رژیمدن رنج آپاریلر. بیکاری، تورم، شهرنشینی، جمعیت انتقالاری هم فشار دولت گتیریده هم جامعه. بنانسورا اون تبعیض تحصیلی که کیشیلر، خانیم‌لارا بیلر و کیشیلر، خانیم‌لار ارجحیت بیلر موجب الیدی که او ارزشلر که فرهنگیدیلر در جامعه دداسالاری همزماندا اولو و بو شکل خانیم‌لار جامعین اچینده دالی گالار..

تاریخچه جنبش ایران خانیم‌لاریو انقلاب مدرن ایراندا چون تنگ‌تنگ و یایشیبده که بو رابطلر انقلاب 1979 و شکل گیری جمهوری اسلامی لاپ اوجیسینا گورسیدی. بو جنبش اوج دهه د از نچدننا یول رشد و بلوغ یتیشیدی. بنین موازاتین اویسی جنبشدر غربدا، خانیم‌لار حق رای واریدی. گلدی قاباقا که بو تغییرات اجتماعی و سیاسی داخلی اولیدی که بو تغییرات خانیم‌لارا ای کی (2) قرن قاباق آتی و خانیم‌لارا قاباق آتی تحصیلدا، بهسازیه، و سیاست، اجتماعی و دینی نورآوریلری که بو نورآوریلر تساوی و برابر اولمازا خاطر چوخ یخچالی اولدی. بو خاطر که انقلابدان باشدین، خانیم‌لار اوناکتر که ایدئولوژی گرایشلار و سیاسی فکرلردن ازولرینی آیری المیشدی، اونا خاطر بو گونل مشترک فکریندا گیدیلر که بیر جبهه متحد دوزدیلر که بو اتحاد تساوی جنسیت یتیشه.

خانیم‌لار و انقلاب: پویایی کشمکش قدرت

سه دهه مبارزهین اچینده برابری جنسیته خاطر چوخ کشمکش واریده و اودا چوخ دشوارینن مواجه المشدی. زیرا بو خاطر که دولت ایدئولوژیسی علیه دستور بو ایش سیاسی چشلیشمالار تعدیل الیدی. فعال خانیم حقوق‌لاری ایستیدلر جبران بیلر بو مسئله ه آز آز به رویکردی تدریجی زماندا و مسئله مسئله موردلر جنگ الیدلر. و بنوخاطر چوخ تیزخانیم‌لارا حمایت الیدلر و اولارا حک رای وردیلر. ان مجلس باشلیندا انتخاباتدا در 1980 ایلدا، دورد خانیم انتخاب اولدیلر. بو تعداد آدم آزایدی اما بو تعداددا رژیمین مشروعیتینه حیاتیدی. و اوانانسورا هر انتخابات مجلسد خانیم‌لار سیاسی سندلیریتدا اوتیریدلر.

زمان جنگ ایرانین و عراق (1980-88) خانیم‌لار تحصیلا چوخ تشویق اولدیلار و اقتصاد و معاشا دیدیلر که برابر اولیدیلر و خانوادیا چوخ مهمدی.⁶ خمینی شریعت تفسیرینا بی شکل تفسیر الیدی که بیوه خانیم‌لار بنان سورا از لرین اوشاخلاری حمایت و سرپرستی الیر و بوشکیل حمایت الیدی خانیم‌لار و اولاری آرام الیدی اونا خاطر که اولار که بیوه اولیدی اوشاخلاری بابا خانوادسینه وریدلر.⁷ اوانانسورا ایش قانونینی 1987 خانیم‌لارا امتیاز وردیلار و اولار که حامله اولیدی مرخصی زایمان وریدیلر و گورایدلر که اوشخلار ساخلیلار و سلامت و امنیتدا ایش قانوندا گلمیشدی⁸ و ایکی ایلدن سورا قانون طلاق دا اصلاح اولدی.

ریاست هاشمی رفسنجانی (1989-1997) شاهد اولدیخ که اقتصاد جنگ زده به اقتصاد یکپارچه تبدیل اولدی. بو تغییرات خانیم‌لارا چوخ تاثیر گورده. مهم تغییراتی که اولیدی دولت تلاش الیدی که رشد جمعیت ایرندا محدود الیه

. بیر مهم هاشمی رفسنجانی دستاوردیسی اجرای برنامه های کاهش باروری ملیدی که بو آمارین از 5.6 در 1980 به 2 در 2009 گتیردی.⁹ بنان سورا دا فضای اجتماعی و فرهنگی اچیلدی و خانیم‌لار مجله لری که 1992 انتشار الیدیلر و 2008 کاپادیلر او زمان اچیلدی و فعالیت الیدیلر. بنانسورا مقاله یزیلار خانیم و کیشی چوخ مسایلری یازدیلر و تابومسایلری دانشدیلر اون تابولار، ورزشی خانیم‌لاری، موقت تویلاری،

مواد مخدري، بدن ساتماقلاری، چوخ همسری، و سیاسی و قانونی حقوقلاری یازدی‌لار و منتشر الیدیلر¹⁰ که بو مسئله چوخ تاثیر الدی و آز آز بو نشریات چوخ الیدیلار و نامحسوس جنسی مسایلاری آگاهی وردیلر که بو مسئله پهلوی زماندا دا واردیدی.

بو شرایطدا که جو سیاسیدی، خانیم‌لار - چه مدتین و چه سکولار - فرصت تاپیتیلار که اولزینی اثبات ایلیلر. اسلامی فمینیستلر او توانی واریدلر که کمپین دوزدلر و از حقوق خانیم‌لار دفاع ایلیلر و بو دفاع دا آشکارا اولار. جنگ ایران و عراقدان سورا بیاز فضا آچیلیمیشدی و او فسادان فمینیست اسلامیلر تلاش الیدیلر که موانع حقوق خانیم‌لار رو گوتولرنلر که 1995 ایلدی خانیم‌لار گنده مشاور قضات اولدی‌لار. 1997 دا محمد خاتمی دا خانیم‌لار حمایتسیدن انتخاب اولدی و رئیس جمهور ایران اولدی. مجلس التیدا که مجلس اصلاحاتیدی (2000-2004) 13 نماینده خانیم مجلسه ایچری گیدیلر و او زمان سیاستدا اختیار خانیم‌لارا چوخ اولدی و خانیم‌لار اونو کسب الیدیلر.¹¹ اونانسورا خانیم‌لار فشار گتیردیلر که محدودیت های قانونی حذف اولار و بو رفتارلار معکوس السا و ا زمان تساوی جنسی آلا. اما شواهد قانونی گورستدی که نقض ممنوعیت تحصیل خانیم دانشجولارا با پیمان نامه سازمان ملل جهت رفع تبعیض علیه خانیم‌لار (CEDAW) به وسیله شورای نگهبان نیچ برابر اولدی و بو مسئله شکستین روبرو اولدی.

به هر حال محمود احمدی نژاد 2005 دا انتخابات ریاست جمهوری‌دا انتخاب اولدی و بو انتخابدان سورا جامعه مدنی ایراندا سرکوب اولدی که بو سرکوب چوخ یولاردان خانیم‌لاردا تاثیر گوردی. دولت احمدی نژاد بو شکل که استعدی تغییر الیه " مرکز مشارکت زنان " را به " مرکز امور زنان و خانواده " دیشدی. در 2008 دولت مذاکره الیدی که بیر قانون گلّه و بو قانون بحث برانگیزدا قانون چند تولیدیکیدی اما بو طرح شکست یردی.¹² بُنین جوابیندا کیشیلر و خانیم‌لار " کمپین یک میلیون امضا " بیتیلار و بو وسیلدا بیر مدل همه پرسی الیدیلر که بو بیر اقدام مشترک آگاهی دهیدنیدی که بو اعمال دولتا فشار گتیردی که بو قوانینا اصلاحات الیه و قانون جنیستی پیگیری الیه .

بو کمپین چوخ توجلری جلب الدی و بیر موضوعی عمومی اولدی، اما بو تلاشلار دولت مجبور الدی که فعالان بو کمپینی توتا و دستگیر الیه که بو سرکوب فعالان حقوق خانیم‌لاریدی.¹³ ایسی کمپینلار که ادلاری " متوقف کردن سنگسار " تمام مدلری که خشونت علیه خانیم‌لاریکیدی و کمپین " روسری های سفید " علیه تفکیک جنیستدا اودا فوتبال استادیولاری که او زمان ظاهر اولدی‌لار.

انتخابات ریاست جمهوری 2009 ایلد و انتخابات تحولاتیدن سورا، بعضی تغییرات زیرساخت دوزلدی که ایرانین آیندسینده تغییرات بشنانا. انتخابات التهابلریندا ، خانیم‌لار گندا گند برجسته شرکت کنندگانیدی. انتخاباتا گالمیشدی فعال خانیم‌لار هر رنگیدن بیریردا جمع الیمیشدی‌لار که بیر جبهه یاپالار و بیر سکوی جنیستی متحد دوزدلر. اما نتیجسی ایران فعال خانیم‌لاری چوخ یاخچیدیدی و انتخاباتین رقابتیدن خانیم‌لار سرکوب الیدیلار و او زمان که تظاهرات عمومی گلمیشدی‌لار دولت اولاری سرکوب الدی. خانیم‌لار با منر راین بو شکل که اثبات تحولات انتخاباتدان سورا معرفی اولدیلر. خانیم‌لار انتخاباتدان سورا حکومت سرکوبندادا اماندا گالمدی‌لار . محمود احمدی نژاد انتخاباتدا انتخاب الدی و او اولین رئیس جمهور ایرانیدی که بیر خانیمه به عنوان وزیر بهداشتین انتخاب الدی و اونو منصوب الدی.¹⁴ بیر شاخصدا که چوخ بحث برانگیز الیدی در 2012دی و او موضوعدا محدودیت تحصیل خانیم‌لار در 77 رشته دانشگاهی مشخصدی که 36 دانشگاه دولتی دا سطح ایرانیدی. حکومت ایراندا بو تغییرات را که به نفع کیشیلرا اولیدی توجیه الدی و بنو تلاشهای جهت سهمیه بندی جنیستی سیستم دانشگاهی ایچیندی ددی.

حسن روحانی که او زمان در 2013 ایلیندی رئیس جمهور ایران اولدی گنه بیرامید وردی خانیم‌لارا. حسن روحانی چوخ وعده ورده و ا وعدهلرین ایچیندی دا موضوع هسته ی تمام الیجاخ و غریبن حل الیجاخ ، امنیتی جوی که واریدی سرکوب الیجاخ و اونو تمام الیجاخ ، خانیم‌لارا ا محدودیت که واردی و تحصیلات عالیدا واردی برطرف الیجاخ ، ا سیاستلر که تفکیک جنیستیدی اولاری گوتیره و در نهایت د ددی که بو تبعیض ایشلری که خانیم‌لارا چوخ اذیت الیر گوتوره و فرصت چالشماق خانیم‌لارا چوخ الیه و ددی که نچدنه وزیر خانیم دا جهت حمایت از برابری جنیستی انتخاب الیه . بوراجا دا حسن روحانی اکی دنه دا خانیم کابینه ایچینده انتخاب الیدی و اولین سفیر خانیم ایرانین انتخاب الیدی.

توافق هسته ای دا 16 ژانویه 2016 موفقیت آمیز اولدی و امضا الیدیلر که بو امضا تحریم‌لری گوتوردی و اقتصادی فرصت‌لریدا یخچی الدی. انتخابات مجلسدن سورا دا کمپینلر چوخ اولدی‌لار که بیر کمپین ملی اودا محلی فعالرینن که آدی " کمپین تغییر چهره مردانه مجلس "

باشلادی و دُرد برابر الدی کاندیداری خانیملاری و بناخاطر دا نماینده خانیم در مجلسدا ایکی برابر اولدی. بو شرایط دا که یخچی اولیدی گندا جو داخلی چوخ بسته المشدی و گنده خانیملارا عمومی یرلردا حمله الیدیلر .

گنده سیاست بازداشت و بازجویی واریدی و فعالارا بازداشت الیدیلر و بو تبعیضلر اقلیت های دینی و قومیتییه واریدی و بو اذیتلر همراهسیدن خانیملارا فشار گتیریلر و اولارا محجور الیدیلر که بو قوانین که محدود الیدی اطلاعات السینر و چشم اندازلری جهت اصلاحاتا که جنسی موضوعلاریدا واردی گنده محدود اولیدی.

بو سیاستلر که افزایش اودی و لوایح ضد خانیملار بیر نیچ آیدا چوخ الدی و بولار وابسته و بو شکل که سپاه پاسداران جمهوری اسلامیدا کنترل اولیدی ایکیدنا فعال خانیملارا که ایرانی دیلار اما انگلیستاندا و کانادادا یاشیردیلار و آدلاری هما هودفر و نازنین زاغری دی حبس اتیلر که بو حبسلار وضعیت حقوق بشر ایران خانیملاری دشدی و فازیسی عوض اولدی¹⁵.

بو دفعه دیدیلر که فمینیست بیر توطیه علیه مرکز ارزش های انقلاب اسلامی و بیر پویایی پیچیدیدی که خانیملار آرزولاری و حقوق بشرین و سیاست های جمهوری اسلامین در تنش اولیدی و بوردا حقوق بشران اوستسی و حقوق بشر خانیملار جزئیسی دا بحث واریدی. بیرنچه مورد معیار پیچیده افزایش اودی که بو احتمالار و کشمکشلار بیرنشانه واریدی که خانیملار ایراندا چوخ تهدید اولولار و بو کنشدا مشخصد و جمهوری اسلامی و دولتدا بو مسئله ریشه واریدی. البیر که هر توافق حقوق خانیملارا ایراندا نهایتا توافقی بر ایدئولوژی دولت پایلیدی.

بناخاطردی که بو مسئله مهم بررسی تمرکز خانیملار و حقوق بشر ایراندا دی. بنون دالینجاسی بیر سیر تکمیلی حقوق بشر خانیملار واردی ، ایران فعالارین چون حیاتی نقشلری وارید که خانیملار حقوقلارینا دسترسی تاپالار و بو موضوع البت بیرمسئله دی که اولار که حقوق بشردار سوویلر اوناخاطر اینیلار. باشکا سوزی بودی که خانیملار مسئول اوانس سرحدلاریدیلر و حقوق بشرین تام ایرانیلری دشیمریلر.

فرقی موانع و چالشلار که بحرانیدیلر ، خانیم ایرانیلر گره نشانه های ترقینین ایراندانی که افعالیتدا گلیر جشن توتالار. باسمارقی کی بوگونلر دولت چوخ سرکوب الی یر و بو ناشی اوناندی که انون عوضینن که بو جنبش تکین گده قاباقه فردی و تکلی گدیر قاباقا و بو جنبش نیازی واردی که گسترده همکاری ایچینده آلا . ان اساسیدی بودی که اتحاد گونیک واردی که خانیملارین مشارکتی سیسی و تاریخ ایدئولوژیکی ، سیاسی و دینی مختلف گورسنیر. خانیملار هم اولار که متدیندلر و هم اولار که سکولاردی لار استمیلر که دالا کیچلر. حقیقتن هر اکیسی دی استیلر که اکتیو اولار واون دالینجا گدلر که فضای اجتماعیدا اولالار بیرنچه که بلکه هر هانسی دا فرق الیه. هر شکلید که خانیملار تلاش الیلر که تغییر آلا و تساوی آلا و بنو ادامه وریلر و ا بنادن بر شکل واحد دوزدیلر اون میزان منابع موشرک خانیملار و مسایل اساسی حقوق بشردا حیاتییدی.

بو دلیلله که بومقالات بو شماره ارایه های متنوعی واریده و از نظریلر درخصوص قانونی جبهه لر ، سیاسی ، اجتماعی ، فرهنگی ف اقتصادی دی چالشلار که گیزلارا و خانیملارا ایراندا تاثیر گورور اوقدر بازتاب واردی.

هر حالدا بو مقالالار بیر شی مشترکد تمرکز واریدی که اودا مسئله خانیملار و حقوق بشر جهت توسعه آینده و اجتماعی ایران دا اونن باشیندا گالا. دولت سمتیددا گره تغییرات قوانین که منجر به جنسیت تساویسی اولار مبارزه الیه. و در جامعه ایرانین سمتیسیدی دا ا مسیرداکه واردی گدیر. او زمان که شخصیت های نمادین جنبش خانیملار در ایران بازداشت اللولر و یا مهاجرت الیلر اوبسی کشوره و یا تجولات 2009 که انتخاباتیدی ف خانیملار هم در ایراندا و هم در خارج کشوردا، گره گفتمانلاری روابط متقابل اولا، آگاهی لر چوخ اولا که که منازعات موشرک حقوق بشر خاطر و بو رویکردلر که بو فعالیتلره غنی الیه یر گره تنبیالار و رشد الیلر.

تویلاننتی اساسلری بو مسئله دی ، محافظت اچین و پیشبرد خانیملار حقوقلاری و گیزلاری ، بیتون سابقه لری ، بو توصیه سیاسی مسایللری ارائه اولور.

بویوک کوچلی انگلستان و اتحادیه اروپا :

- اقدامات اتحادیه اروپا نمایندگی که ایراندی مقالاتی واریدی و اون شکیل که دسترسی واریدی گزارش و مصاحبه یازمیشدی‌لار که بو شیلر الافعالار و زی نفعلر بخالار و انیپانار که واقعی وضعی نجور داره خامیلار و گیزلارین ایرانی
- تاسیس اون گروه های اشلین اتحادیه اروپا و مقامات قضائی جمهوری اسلامی اراسیندا و اشاره وضعیت خامیلار و گیزلار ایراندی و بیر همکاری نچه جانبه
- اشاره اول حقوق خانیمیلار توافق نچه جانبه ایچنده و بو حقوق شهروندی خانیمیلاردا ایران مقاملاری حمایت الیه و اونو اجرا السن تا بو شرایط دیشیه و ارتقا یاپا.
- دیالوگ های اوولیه و دوامنی نقش خانیمیلار در امنیت منطق بو وسئله د که بو مسایل همکاریین و تبادلات نچه جانبینن آلا
- حقوق خانیمیلاری ایشدن مساوی و منصفانه اولابو توافقلارکه نچه جانبدی ایرانینان
- الویت اولسون مسایل مالی که ان جی اولار و سازمان های بین المللی انجام الیلر که سطح اخوماق و ترقی خانیمیلار و گیزلار ایردا کد اوست که جامعه منطقه ای و جهانی بو احقاق اهدافدا 2030
- بین المللی ان جی اولار ایچین
- تحصیلات پروگرامی و توانین افزایش الیدن، اوج بخشه که اقتصادی ایرانا انوخاطر که خانیم جوانلار ایراندی و گیزلار کندن ایچیندا و ایرانین سرحدلرین قوت توتالار
- صوحت اتمک دوامنین سازمان مللن و آژانسلار و دقت الین بوناخاطر که حقوق بشر و حقوق مدنی خانیمیلار و گیزلار ایرندا رشد الیه
- کمپین بین المللیلر مدیریت الیلر که جمهوری اسلامی ایرانا چاختراماق اوله که ایران بو اشکالار که تبعیض علیه خانیمیلار اولار هچ تبصرینن قبول البته (CEDAW)
- کمپین تحصیلات و اطلاعاتلار قاباق آپاردان اوناخاطر که خانیمیلار و گیزلار فهمدن یوخاری گدکدر و نقشلارین جامعه دا بدون خشونت ایراندی آلا.
- جمهوری اسلامی ایچین
- بتون فرمولارین ارادین گالدیماسی و تبعیض علیه خانیمیلار بدون هیچ سوزینن گالماسی (CEDAW)
- ساختار سیاستلری دیشدیه که دسترسی حقوق و خدمات چادر تاخیدن شرایط الماسی که دیلر بو حجاب یخاچدی که در بیمارستانلاردا ، کلینیکلاردا ، دانشگاهلاردا ،مدارسد ،دفاترلر و فضای عمومی د که بو اگر الماسا بو حقوقلار اولاردان محروم اولار
- 18 یاشیندا ازدواج گیزلارا و خانیمیلارا اوسدا اپارا
- اتخاذ معیارلار که خانیم حقوقلاری حفاظت الیه و گیزیلار فضای عمومیدا آسیب یتیشمن و ا خانیمیلار که اقلیت مذهبی‌لر مسیحی، یهودی، زرتشتی ، بهایی بو قوانین اسلامی عمل اولماسه و یا گیزلار که دوقوز یاشدان آشاغی دیدی.
- جمهوری اسلامی گره تضمین وره اقلیت های قومی و مذهبه که بتون رشلره که تحصیلاتی وارده ایردا برابر اولا اوبسی گیزلارینن و یا جامعین

- آرتاقسن منابعلری و تقویت ورده همکارلاری دولتن و اُ موسساتلاری که جامعه مدنی کیدی و بو دقت اوجور اُلا که خانیم حقوقلاری چوخ اولو و بو توافق گره با قانون اساسی بین المللین اُلا
- تسیل و ضمانت اجرای بتون ماده لری که توافقنامه حقوق اوشاقلاردا واریدی و اُ پیش نویس که سیاست ایچندی و ملی قانونلاری که گیز اوشاغلاری بتون مسایلرین تاثیر گورار

بی نوشت

- ¹ پایدار، پروین، خانیملار، سیاسی فرآیندلر ایرانین و قرن یرمی . کمبریج : ناشرلرین دانشگاه کمبریج ، 1995
- ² آینه منبع
- ³ کیان ، آزاده " خانیملار و ایران پست اسلامی سیاستلری : تغییر یولی آگاهی حنسیسی "انگلیسی استودیو حاورمیانه مجلسی ، نمارسی 24 بیرانجی مسئله 1997 ، ناشرلرین دانشگاه کمبریج 96-75
- ⁴ ایران آمار مرکزیسی
- ⁵ میلی جمعیت و اِو سایماقی 2006
- ⁶ کیهان روزناماسی 7 آپریل 1980
- ⁷ اتحاد روزناماسی 23 ژانویه 1985
- ⁸ اتحاد روزناماسی 24 اکتبر 1987
- ⁹ اسفندیاری، هاله " خانیملار جنبشسی " ایران میانلاری: قدرت ، سیاست ، و آمریکا سیاستی ،رابین رایت USIPT 2011
- ¹⁰ سرکوب خانیملاری " نیویورک تایمز ، 7 فوریه 2008
- ¹¹ کیان ، آزاده " خانیملار و ایران پست اسلامی سیاستلری : تغییر یولی آگاهی حنسیسی "انگلیسی استودیو حاورمیانه مجلسی ، نمارسی 24 بیرانجی مسئله 1997 ، ناشرلرین دانشگاه کمبریج 96-75
- ¹² فعال خانیملار ایرانین غالب اولماقی ، لایحه قانونی نیچدن بیلیر " روتیز ، 2 سپتامبر 2008
- ¹³ فتحی ، نازیلا " اودن باشلادان ، مبارزه خانیملارین حقوق ایچیندی " نیویورک تایمز ، 12 فوریه 2009
- ¹⁴ تیزدال ، سیمون " بیرنجی وزیرکه اتیز ایل قاباقدان ایراندا وزیر اولدی " گاردین ، 3 سپتامبر 2009
- ¹⁵ دورد کیشی که ایکی دن تابعیت واریدلار حبس اتیدیلار که سیامک نمازی ، بائر نمازی ، رابین شاهینی و کمال فروغی دیلار